

LASY I LEŚNICTWO W OBSZARACH TEMATYCZNYCH POLSKIEJ PREZYDENCJI W UE

Piotr Paschalis-Jakubowicz

WSTĘP

Przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej zwane Prezydencją trwa 6 miesięcy i Polska pełni obowiązki od 1 lipca do 31 grudnia 2011 roku, przewodnicząc Radzie Unii Europejskiej sprawując również funkcję przewodniczącego Rady Europejskiej.

Podstawowym zakresem obowiązków państwa, w trakcie Prezydencji jest kierowanie sprawami bieżącymi Rady UE, wyznaczanie kierunków polityki UE, pełnienie funkcji mediatora w rokowaniach, a także reprezentowanie UE w stosunkach zewnętrznych.

Przed objęciem właściwych obowiązków w Radzie Unii, Polska przedstawiła program działań, który powinien być zrealizowany w czasie trwania naszej kadencji. Prezydencja pozostaje również w ścisłych kontaktach z innymi instytucjami Wspólnot Europejskich: Komisją Europejską oraz Parlamentem Europejskim (Urząd Komitetu Integracji Europejskiej 2011).

PROGRAM POLSKIEJ PREZYDENCJI W RADZIE UNII EUROPEJSKIEJ (1 LIPCA -31 GRUDNIA 2011)

Po raz pierwszy w historii Unii Europejskiej, Polska zaczęła swoją Prezydencję w Radzie Unii Europejskiej, stając przed szansą na kształtowanie wizerunku Polski, jako kraju nowoczesnego, odpowiedzialnie myślącego o malejących zasobach naturalnych i bezpieczeństwie ekologicznym przyszłych pokoleń.

Jak w każdej dziedzinie gospodarczej (i nie tylko gospodarczej) również w zakresie spraw środowiskowych, istnieje silna konkurencja pomiędzy krajami UE. W trakcie polskiej Prezydencji odbędzie się ważna debata na temat nowych wyzwań polityki ochrony środowiska.

Przygotowania do sformułowania celów, zadań, sposobów realizacji założonych programów, przewidywanie ograniczeń w ich realizacji oraz konsekwencji wynikających z przyjętych rozwiązań i podjętych decyzji, wymaga odpowiednio przygotowanych, zorganizowanych i skoordynowanych działań na wszystkich szczeblach administracyjnych Państwa, z jednoczesnym zapewnieniem odpowiednich form współpracy z gronem ekspertów, obejmujących swoją wiedzą praktycznie wszystkie dziedziny życia naszego.

Prace nad przygotowaniem Polski do Prezydencji unijnej rozpoczęto na początku 2009 roku, a podstawowe ramy zakresu działań, zostały opublikowane w odpowiednim dokumencie zatytułowanym: Program polskiej Prezydencji ... 2001).

Należy podkreślić, że dynamika zmian zachodzących, zarówno w skali globalnej, regionalnej oraz na poziomie każdego państwa sprawiła, że w czasie, w któ-

rym Polska pełniła Prezydencję unijną, Program stawiał przed krajami Unii Europejskiej ogromne wyzwania. Zakładając główny cel, jakim jest wprowadzenie Unii Europejskiej na tor szybszego rozwoju, działania Prezydencji skupiły się na trzech priorytetach unijnych:

1. Integracja europejska jako źródło wzrostu.
2. Bezpieczna Europa.
3. Europa korzystająca na otwartości.

Całość zadań polskiej Prezydencji zawarto w trzech rozdziałach, odnoszących się do części strategicznej, w której przedstawiono podstawowe uwarunkowania dalszego rozwoju Unii; część operacyjną - gdzie podano architekturę zadań i sposób ich rozwiązań przedstawiony w rozdzieleniu na odpowiednie Rady, a także zakładany kalendarz spotkań ministerialnych.

Cztery priorytety polskiej Prezydencji w zakresie środowiska to: ochrona klimatu, ochrona różnorodności biologicznej, efektywne wykorzystanie zasobów oraz przygotowania do Konferencji Rio +20 (w 2012 roku).

LASY I LEŚNICTWO W PROGRAMIE DZIAŁAŃ POLSKIEJ PREZYDENCJI W UE

Lasy i leśnictwo w programie działań polskiej Prezydencji w UE (odpowiadające strukturze podziału kompetencyjnego w Komisji Europejskiej) nie znalazły się w wydzielonej Radzie, a były przedmiotem obrad, negocjacji i porozumień w obrębie działania Rady ds. Rolnictwa i Rybołówstwa i Rady ds. Środowiska.

Koniecznym podkreślenia jest jednak to, że sprawy lasów i leśnictwa, które będą przedmiotem spotkań międzynarodowych, są równocześnie szansami wykorzystania naszej pozycji intelektualnej, roli i znaczenia polskiego sektora leśnego, w przygotowywaniu przez Unię Europejską:

- mapy drogowej dla inicjatywy flagowej w ramach strategii Europa 2020,
- Eropy efektywnie korzystającej z zasobów (Resource efficient Europe),
- wspieranie globalnego procesu zrównoważonego rozwoju (Rio +20)
- oraz nowych kierunków rozwoju ochrony środowiska w tym nowego systemu zarządzania środowiskiem (International Environmental Governance).

WSPÓLNA POLITYKA ROLNA

W drugiej połowie 2011 roku dyskusja nad przyszłością Wspólnej Polityki Rolnej wejdzie w fazę rozstrzygającą. Komisja Europejska przekaze Radzie i Parlamentowi Europejskiemu pakiet propozycji legislacyjnych, dotyczących m.in. systemu płatności bezpośrednich, polityki rozwoju obszarów wiejskich oraz regulacji rynków. Rozwiązania dotyczące tych ważnych elementów Wspólnej Polityki Rolnej będą miały kluczowe znaczenie dla efektywnego wykorzystania potencjału rolnictwa i obszarów wiejskich w realizacji długofalowych celów i ambicji UE, wskazanych m.in. w „Strategii Europa 2020”. Dotyczy to bezpośrednio rozwiązań odnoszących się do przyszłej strategii rozwoju leśnictwa, jako integralnej części zagospodarowania przestrzeni terenów nieurbanizowanych. Negocjacje, prowadzone w tym zakresie, pomiędzy krajami unijnymi wskazują wyraźnie, że polityczne rozwiązania zmierzają do całościowego widzenia problemów i ich rozstrzygnięcia poprzez międzysektorowe decyzje, które w przypadku

lasów i leśnictwa, przebiegają w połączeniach lasy i leśnictwo, ochrona środowiska, rolnictwo, energetyka i rozwój regionalny.

Cały zakres działań w tym obszarze zawarty jest w dokumencie „Strategia - Europa 2020”, z opracowanymi, kierunkowymi propozycjami zawartymi w odpowiednich dokumentach strategicznych (wraz z inicjatywami flagowymi).

EDUKACJA

Jedną z inicjatyw flagowych, jest „Mobilna młodzież” i „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Strategiczne ramy europejskiej współpracy w zakresie edukacji i szkolenia (ET 2020), a także komunikat Komisji Europejskiej o modernizacji uniwersytetów.

Zaznaczam ten element, który jest, co prawda, priorytetem Prezydencji umieszczonym w dziedzinie edukacji, ale dotyczącym działań, które zmieniają kształt i funkcjonowanie edukacji w Europie. Dotyczy to dynamicznego rozwoju mobilności studentów i pracowników uczelni oraz modernizacji uniwersytetów europejskich i zmian w procesach kształcenia na wyższych uczelniach. Jest to wyjątkowo ważne dla leśnictwa, bowiem wpisuje się w ważny nurt aktualnie prowadzonych badań nad programami, zakresami, kompetencjami oraz przyszłością studiów leśnych na poziomie uniwersyteckim (Paschalis-Jakubowicz 2011).

KSZTAŁTOWANIE NOWYCH EUROPEJSKICH RAM POLITYKI ŚRODOWISKA

Oszczędne, a zarazem efektywne korzystanie z zasobów jest kluczem dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju Europy (jedna z inicjatyw flagowych Europa 2020). Przykładanie szczególnej uwagi do inicjatyw kształtowania nowych europejskich ram polityki środowiska, jest oparte na następujących przesłankach:

- eliminują zależność wzrostu gospodarczego od degradacji środowiska przyrodniczego,
- stymulują plany wdrażania nowych inicjatyw dotyczących efektywnego wykorzystania zasobów (zarówno odnawialnych, jak i nieodnawialnych).

ZAPOBIEGANIE ZMIANOM KLIMATU ORAZ ADAPTACJA EUROPY DO TYCH ZMIAN

Problematyka ochrony klimatu należy do głównego nurtu międzynarodowej polityki gospodarczej i środowiskowej, a także rozwojowej. Jest bezpośrednio związana z międzynarodową polityką bezpieczeństwa, obejmując kwestie bezpieczeństwa energetycznego, bezpieczeństwa żywnościowego i bezpieczeństwa dostępu do zasobów naturalnych (Chruszczow 2011). Świat potrzebuje nowej polityki klimatycznej po roku 2012, która zagwarantuje solidarne, globalne a zarazem skuteczne działania na rzecz ochrony klimatu.

Zakłócenie równowagi naturalnego obiegu CO₂ w przyrodzie wywołane działalnością człowieka, spowodowało, że naturalne pochłanianie tych gazów nie jest wystarczające i od kilkudziesięciu lat obserwujemy wzrost stężenia tego gazu w atmosferze ziemskiej. Główne źródła nadmiernej emisji to spalanie paliw

kopalnych, wylesianie i zmiana użytkowania gruntów (rolnictwo, produkcja zwierzęca) oraz rozwój infrastrukturalny.

Lasy i leśnictwo, poprzez działania - ujęte w określeniu - użytkowanie ziemi, zmiany w użytkowaniu ziemi i leśnictwo (LULUCF - land use, land usechange and forestry) są przyczyną powstawania około 19% całkowitej emisji CO₂ na świecie. Oczywiście, że dotyczy to regionów świata, w których zasady prowadzenia gospodarki leśnej nie są prowadzone w oparciu i przestrzeganiu reżimów ustalonych w zasadach zrównoważonego rozwoju, ale bezpośrednio i pośrednio, negatywne skutki tych emisji, są odbierane przez cały świat.

Skala problemu jest tak duża, że państwa UE opracowały „Białą Księgę Adaptacji” (w 2009 roku), zgodnie z którą państwa członkowskie UE są zobowiązane do opracowania do końca 2012 roku własnych sektorowych strategii adaptacji do zmian klimatu. Zgodnie z decyzją Rady Ministrów, Polska przygotowuje swój Strategiczny Plan Adaptacji do Zmian Klimatu, spójny z dokumentami strategicznymi powstającymi w pozostałych państwach UE. Zawarte w „Białej Księdze” stwierdzenia, są podstawą europejskiej polityki, nie tylko klimatycznej, ale i gospodarczej i ochrony środowiska. Zobowiązania 15 państw członkowskich Wspólnoty Europejskiej i Wspólnoty jako całości, podjęte wraz z ratyfikacją Protokołu z Kioto (z 1997 roku) były podstawą dla ustanowienia od dnia 1 stycznia 2005 roku Europejskiego Systemu Handlu Emisjami (dyrektywa 2003/87/WE), która wraz z dyrektywą 2003/96/WE o opodatkowaniu podatkiem akcyzowym energii i jej nośników, a także z dyrektywą 2004/101/WE - tzw. dyrektywą „łączącą” system europejski z systemem handlu jednostkami z mechanizmów elastycznych ustanowionych przez Protokół, stały się podstawą do opracowania i przyjęcia Pakietu Energetyczno-Klimatycznego (Chruszczow 2011).

Celem Prezydencji jest wypracowanie na forum Rady jednolitego stanowiska Unii Europejskiej w tym zakresie oraz dążenie do osiągnięcia prawnie wiążącego nowego porozumienia w czasie Konferencji Stron Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu w Durbanie w Republice Południowej Afryki (COP17/MOP7).

Prowadzone negocjacje klimatyczne nie dotyczą wyłącznie problematyki środowiskowej, ale służą w bardzo znacznym stopniu wypracowaniu nowego paradygmatu rozwoju - rozwoju niskoemisyjnego, opartego na zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego, odnawialnych źródłach energii, zapobieganiu wylesiania i degradacji gruntów.

Lasy i leśnictwo odgrywają w tej części programu polskiej Prezydencji szczególnie ważną rolę, przede wszystkim ze względu na użytkowanie ziemi, zmiany w użytkowaniu ziemi oraz leśnictwo, które dotychczas nie są włączone w porozumienia dotyczące 20% udziału redukcji w pakiecie energetyczno-klimatycznym.

W 2011 roku Komisja Europejska powinna przedstawić odpowiednią propozycję legislacyjną, w której, najprawdopodobniej zaproponuje ujęcie emisji z sektora lasów i użytkowania gruntów (tzw. LULUCF) w celach redukcyjnych tej części emisji, która nie jest objęta systemem handlu emisjami (pochodzącej przede wszystkim z sektora transportu i gospodarstw domowych). W ten sposób pakiet energetyczno-klimatyczny objąłby ostatecznie wszystkie sektory gospodarki.

Powstałaby ponadto zachęta do prawidłowego gospodarowania lasami i gruntami tak, by zwiększyć pochłanianie dwutlenku węgla.

OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Utrata różnorodności biologicznej to jeden z największych problemów środowiskowych, z którymi Unia Europejska powinna się zmierzyć, ze względu na realne i wymierne zagrożenia jakie ze sobą niesie, takie jak naruszenie funkcji ekosystemów, utrata zasobów genetycznych i inne oddziaływania sprzężone. Ich skutki trudno jest przewidzieć, a mają one przełożenie na zdrowie i bezpieczeństwo życia ludzi.

Zadaniem Prezydencji będzie kontynuacja prac związanych z wdrażaniem unijnego planu działań na rzecz bioróżnorodności oraz prowadzenie dyskusji i negocjacji na temat funduszy dedykowanych ochronie różnorodności biologicznej. Warunkiem skuteczności prowadzonych działań jest również integrowanie ochrony bioróżnorodności z działaniami prowadzonymi w różnych sektorach gospodarki, w tym m.in. w rolnictwie i transporcie.

Główne obszary negocjacji, dotyczą następujących problemów:

- wdrażania w Europie strategii ochrony bioróżnorodności czyli ogólnosiątkowych porozumień Konwencji o różnorodności biologicznej (CBD) z Nagoi z listopada 2010 roku,
- roli lasów w ochronie różnorodności biologicznej.

Prezydencja polska zmierza do postępu prac nad rozwojem instrumentów, które mogą wspomagać osiągnięcie celu powstrzymania utraty bioróżnorodności, m.in. nad planowaniem przestrzennym i zrównoważoną gospodarką leśną, z jednoczesnym podkreśleniem jej istotnego wkładu w łagodzenie wpływu zmian klimatu i adaptację do zmian klimatu, finansowaniu przyrody i rozwoju instrumentu finansowego LIFE+.

GLOBALNY PROCES ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU (RIO +20)

W 1992 roku, na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro, zaakceptowano sformułowanie tzw. Komisji Brundtland i z polityczną akceptacją przez zdecydowaną większość państw było przyjęcie, że przyszłość cywilizacyjną świata wyznacza zrównoważony rozwój, który zaspakajając potrzeby obecnego pokolenia, przyszłym pokoleniom nie ogranicza, ani nie uszczupla możliwości ich zaspakajania (Paschalis - Jakubowicz 1992).

W Rio w 1992 roku, przyjęto sformułowania trzech głównych dokumentów: „Agendy 21” - kompleksowego programu działań globalnych we wszystkich obszarach zrównoważonego rozwoju; „Deklaracji z Rio” w sprawie Środowiska i Rozwoju - zbioru zasad określających prawa i obowiązki państw; oraz - najważniejszych dla leśnictwa - „Zasad Leśnych”, które leżą u podstaw zrównoważonej gospodarki leśnej na całym świecie i dwóch prawnie obowiązujących globalnych Konwencji (Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu i Konwencji o różnorodności biologicznej).

Przyjęcie „Zasad leśnych”, ważnego dokumentu, pierwszego globalnego konsensusu w sprawie lasów (opartego co prawda na niewiążącym prawnie porozumieniu, ale formułującym odniesienia do wszystkich typów lasów, zarówno natural-

nych jak i odnawianych przez człowieka, we wszystkich strefach geograficznych świata) wyznaczyło nowy etap w rozumieniu i prowadzeniu gospodarki leśnej.

Zrównoważony wzrost wskazany został jako jeden z priorytetów nowej, unijnej strategii gospodarczej „Europa 2020”, która zastąpiła odnowioną Strategię Lizbońską. W przypadku transformacji w kierunku bardziej zielonej gospodarki szczególne znaczenie mają dwie inicjatywy flagowe strategii Europa 2020: „Unia innowacji” (Innovation Union) oraz „Europa bardziej efektywnie wykorzystująca zasoby” (Resource efficient Europe).

Wyjątkowo ważnym wydarzeniem w 2012 roku będzie organizowana Konferencja nt. Zrównoważonego Rozwoju, na której zostanie przedstawiony dorobek 20 lat rozwoju cywilizacyjnego według zasad zrównoważonego rozwoju, po pierwszym Szczycie Ziemi.

Konferencja podejmie dwa główne zadania, niezwykle istotne dla Unii Europejskiej i jednocześnie o wymiarze globalnym: (1) kwestie zielonej gospodarki (greeneconomy) w kontekście zrównoważonego rozwoju i (2) redukcji ubóstwa i globalnych, instytucjonalnych ram zrównoważonego rozwoju. Będzie okazją do rewizji dotychczasowych zobowiązań oraz zaproponowania nowych kierunków rozwoju ochrony środowiska, w tym nowego systemu zarządzania środowiskiem (International Environmental Governance), co przyczyni się do zintensyfikowania globalnych wspólnych wysiłków na rzecz ochrony środowiska. Wyniki konferencji powinny być konkretne działania mające na celu rozwój zielonej gospodarki oraz wypracowanie bardziej efektywnej architektury instytucjonalnej, wpisującej się w nowe wyzwania globalne i służącej zarazem potrzebom państw rozwiniętych i rozwijających się.

Istota, rola i znaczenie lasów i leśnictwa, w Agendzie 21 z roku 1992, nie otrzymały odpowiedniej architektury oprzyrządowania prawnego i instytucjonalnego. W znacznym stopniu ważne elementy integracyjności leśnej zostały rozproszone w wielu dokumentach i porozumieniach międzynarodowych o zasięgu zarówno globalnym, jak i regionalnym.

Polska Prezydencja zamierza dołożyć starań mających na celu wsparcie dialogu UE oraz przygotowanie ambitnych propozycji Unii Europejskiej na Szczycie Ziemi w 2012 r.

Upatruję w tym istotnej roli i znaczenia, jakie powinno być przypisane sprawom lasów i leśnictwu. Stawiane pytania przed politykami i społeczeństwami w XXI wieku, o przyszłość i kierunki dalszego rozwoju cywilizacyjnego, a dyskutowane i negocjowane podczas polskiej Prezydencji, w istotnym zakresie odnoszą się do lasów i leśnictwa. Na wybrane poniżej pytania:

1. Jakie wyłaniające się kwestie stanowią wyjątkowe zagrożenia dla koncepcji zrównoważonego rozwoju na szczeblu krajowym?
2. W jaki sposób można połączyć naukę, edukację oraz politykę w celu wzmocnienia koncepcji oraz sprawniejszego poradzenia sobie z wyzwaniami?
3. Jakie są główne czynniki mające wpływ na obecność luk w procesie implementacji koncepcji zrównoważonego rozwoju?
4. Jakie są największe trudności w zakresie promocji zintegrowanego planowania oraz podejmowania decyzji na szczeblu krajowym?

5. Jakie są zagrożenia w utrzymaniu procesu w kierunku integracji trzech filarów zrównoważonego rozwoju?

odpowiedź może być udzielona w bardzo szerokim zakresie, przy wykorzystaniu dobrych i złych doświadczeń płynących z prowadzenia gospodarki leśnej, dorobku legislacyjnego i trudności w implementacji rozwiązań, które sprawdzając się w określonych warunkach środowiskowych, kulturowych i gospodarczych, mogą być traktowane jako uniwersalne rozwiązania, ale tylko wyjątkowo jako generalne ramy działań.

Unia Europejska ma do spełnienia istotną rolę w przygotowaniu do Konferencji oraz może w sposób istotny wpłynąć na poziom jej wyników, a zakres działań polskiej Prezydencji jest wyjątkowo szeroki.

Głównym celem polskiej Prezydencji w tym zakresie jest nadanie impetu przygotowaniom UE do UNCSD 2012 pod kątem wypracowania ambitnych celów i propozycji na konferencję w 2012 roku oraz przygotowanie stanowiska krajowego, które będzie mogło być zaprezentowane w trakcie konferencji w Rio przez przedstawiciela polskiej delegacji, którym zgodnie z koncepcją Konferencji ma być głowa państwa lub szef rządu.

LEŚNE FORUM NARODÓW ZJEDNOCZONYCH (UNFF - UNITED NATIONS FORESTRY FORUM)

W październiku 2000 r. Rada Gospodarcza i Społeczna Narodów Zjednoczonych (ECOSOC, 2000/35) ustanowiła forum Narodów Zjednoczonych w sprawie lasów (UNFF), które jest organem pomocniczym w strukturze ONZ, a jego głównym celem jest promowanie: „... zarządzania, ochrony i zrównoważonego rozwoju wszystkich rodzajów lasów oraz wzmocnienia długoterminowego zaangażowania politycznego w realizacji postawionych celów”, na podstawie Deklaracji z Rio, Zasady Leśnej, rozdział 11 Agendy 21 oraz wyników Paneli i Procesów IPF/IF, a także innych kluczowych etapów tworzenia międzynarodowej polityki leśnej. Forum UNFF tworzą wszystkie państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych i innych organizacji wyspecjalizowanych w zagadnieniach środowiskowych oraz użytkowania ziemi i zmian w użytkowaniu ziemi.

Zakres prac Prezydencji polskiej, w odniesieniu do UNFF dotyczy wszystkich celów i ich realizacji postawionych przed UNFF, a odnoszących się do:

- wspieranie wspólnych porozumień w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej, w sposób kompleksowy i zintegrowany,
- wzmocnienia współpracy międzynarodowej, jak również koordynacji polityki i programów w kwestiach związanych z gospodarką leśną,
- monitorowania, oceny i sprawozdania z postępów powyższych funkcji i celów, wraz z oceną zaangażowania politycznego na rzecz rozwoju gospodarki, ochrony i zrównoważonego użytkowania wszystkich rodzajów lasów,
- zwiększania powierzchni lasów do osiągnięcia uzgodnionych na szczeblu międzynarodowym celów rozwoju, w tym Milenijnych Celów Rozwoju, a także realizacji Deklaracji Zrównoważonego Rozwoju w Johannesburgu oraz Planu Działań Światowego Szczytu Zrównoważonego Rozwoju, mając na uwadze uzgodnienia z Monterrey (Międzynarodowej Konferencji na temat Finansowania Rozwoju),

- zachęcania i pomocy krajom, szczególnie o niskiej lesistości, do opracowania i wdrożenia strategii ochrony lasów, zwiększenia powierzchni lasów, zrównoważonego zarządzania i zmniejszenia degradacji lasów, zwiększenia korzyści płynących z lasów dla zaspokojenia bieżących i przyszłych potrzeb.

Szczególnie aktualnym zagadnieniem, które podczas polskiej Prezydencji weszło w fazę ważnych negocjacji, są problemy zasad finansowania leśnictwa i poszukiwań rozwiązania dwóch, równolegle toczących się leśnych procesów w skali globalnej:

- a) konieczności zaspokojenia rosnących potrzeb społecznych, zarówno dotyczących problemów energetycznych i klimatycznych, dostępu do wody pitnej, żywienia, jak i udostępnienia przez lasy wszystkich pozostałych funkcji ochronnych i społecznych;
- b) wprowadzenia mechanizmów finansowania leśnictwa, których zadaniem jest umożliwienie prowadzenia gospodarki leśnej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

W oparciu o dotychczasowe dokumenty i stan negocjacji, grupa ekspertów proponuje strategię mobilizacji środków finansowych, które będą wspomagały implementację zrównoważonego leśnictwa, osiągnięcie celów milenijnych oraz wprowadzenie instrumentów prawnie nieobowiązujących, regulujących zasady prowadzenia gospodarki leśnej we wszystkich typach lasu w skali globalnej.

PLAN DZIAŁAŃ W ZAKRESIE EGZEKWOWANIA PRAWA, ZARZĄDZANIA I HANDLU W DZIEDZINIE LEŚNICTWA (FOREST LAW ENFORCEMENT, GOVERNANCE AND TRADE - FLEGT)

Ochrona zasobów leśnych jest istotną częścią polityki EU, z podkreśleniem ważności interesu społecznego. W Planie Działań EU, FLEGT odnosi się zarówno do powstrzymania nielegalnego obrotu surowcem drzewnym, jak też do przestrzegania zasad ich zrównoważonego użytkowania i certyfikacji.

W Unijnym porządku prawnym przyjętym przez Radę w 2003 roku, zaproponowano podjęcie zestawu środków, obejmujących wsparcie krajów produkujących drewno, wielostronną współpracę w zwalczaniu handlu drewnem pozyskiwanym nielegalnie, wsparcie inicjatyw podejmowanych przez sektor prywatny, a także środków mających zapobiec inwestycjom w działalność skłaniającą do nielegalnego pozyskiwania drewna. Podstawowym działaniem przewidzianym w planie jest ustanowienie partnerstw FLEGT pomiędzy Unią a krajami produkującymi drewno, zmierzających do powstrzymania nielegalnego pozyskiwania drewna.

Prezydencja polska, podczas posiedzeń Grupy Leśnej, przedstawia kolejne przybliżenia porozumień zawartych pomiędzy krajami Unii, a innymi krajami prowadzącymi handel drewnem, badając przy tym możliwość budowania bardziej szczegółowego ramowego programu mającego na celu ograniczenie nielegalnego handlu drewnem.

Celem negocjacji jest poprawa zarządzania lasami i niezbędnych reform obowiązujących przepisów prawnych tak, aby zapewnić przejrzystość działań w sektorze leśnym, z poszanowaniem praw ludności tubylczej, i tak, by nie przyczyniać się do negatywnych skutków dla środowiska naturalnego.

PRAWNIE OBOWIĄZUJĄCE INSTRUMENTY W PROWADZENIU GOSPODARKI LEŚNEJ

Prawnie obowiązujące instrumenty w prowadzeniu gospodarki leśnej w skali Europy są jednym z najtrudniejszych, skomplikowanych i wymagających wielostronnych negocjacji problemów, podczas posiedzeń Grupy do spraw Leśnictwa w trakcie polskiej Prezydencji. Rozwiązanie problemów kryjących się w obszarze obowiązujących prawnie instrumentów w odniesieniu do prowadzenia gospodarki leśnej, w rzeczywistości, wyznaczają nowe kierunki dalszych prac nad tematyką ochrony lasów oraz podczas prac nad aktualizacją strategii Unii Europejskiej w zakresie leśnictwa.

Szósta Ministerialna Konferencja Ochrony Lasów w Europie (MCPFE - Conference on the Protection of Forest Europe), która odbyła się w Oslo w 2011 roku, stała się istotną datą w politycznych porozumieniach politycznych dotyczących lasów i leśnictwa w Europie.

Forest Europe - jest jedynym ciałem politycznym o takiej randze w Europie, które realizuje wizję rozwoju leśnictwa opartego na zasadach zrównoważonego rozwoju, z licznymi, dobrze udokumentowanymi w Deklaracjach i Rezolucjach stanowiskami politycznymi w ważnych, często drażliwych społecznie obszarach środowiskowych. Jednocześnie, tworzy historię osiągnięć europejskiego leśnictwa, niełatwych, najeżonych trudnościami i konfliktami, wymagających ogromnej pracy, dobrej woli i chęci zrozumienia podczas długotrwałych konsultacji i determinacji w ich realizacji.

To również ważny przykład dla innych regionów świata, przykład współpracy ponad różnicami politycznymi i gospodarczymi w przystąpieniu do rozpoczęcia prac nad opracowaniem dokumentu, który umacniając rolę i znaczenie jakie pełni leśnictwo w podnoszeniu jakości życia społeczeństw i ochronie środowiska, jednocześnie zapewnia skuteczne instrumenty jego realizacji.

Przyjęcie dokumentu rozpoczynającego prace nad prawnymi instrumentami obowiązującymi w prowadzeniu gospodarki leśnej w skali Europy jest wielkim, wspólnym sukcesem krajów europejskich, ze szczególnym podkreśleniem ciągłości stanowisk prezentowanych podczas blisko 20 lat negocjacji w ramach struktur unijnych. Polska jest jednym z tych krajów, który przedstawił jednoznacznie swoje stanowisko w trakcie tego długiego, trudnego procesu dochodzenia do wspólnej wizji rozwoju lasów i leśnictwa w Europie, uważając, że stworzy to możliwość ujęcia w jednym akcie prawnym ważnych problemów leśnictwa, rozproszonych obecnie pomiędzy Konwencją o Ochronie Bioróżnorodności, Ramową Konwencją o Pustynnieniu oraz innymi Konwencjami, w których znajdują się również elementy dotyczące przyrody i środowiska.

Powołanie Międzyrządowego Komitetu Negocjacyjnego oraz Biura Komitetu Negocjacyjnego wraz z pięcioma międzynarodowymi sekretariatami, które biorą udział w przygotowaniu dokumentów i wspomagają proces negocjacyjny, rozpoczęło prace (po uzyskaniu pełnej akceptacji stron) sygnatariuszy Forest Europe. Zbiegło się to z datą przejścia przez Polskę unijnej Prezydencji.

Podstawowym zadaniem polskiej Prezydencji jest prowadzenie negocjacji i doprowadzenie do porozumienia wszystkich stron, co do zakresu tematycznego, sposobów osiągania celów, zaakceptowania mapy drogowej odnoszącej się do termi-

nów i organizacji prac, a także - przygotowywania stanowisk negocjacyjnych, w każdym z powyżej wymienionych zadań, w imieniu krajów Unii Europejskiej i krajów stowarzyszonych z Unią. Podkreślenia wymaga, że sformułowane jasno i klarownie cele i zadania odnoszą się do zagadnień kierunkowych dyskutowanych i zatwierdzanych na drodze politycznych ustaleń właściwych Ministrów, a nie rozwiązań technicznych, które mogą i powinny być rozwiązywane na niższych szczeblach administracyjnych.

LITERATURA

- Chruszczow T. 2011. *Polska polityka klimatyczna. Cele, zadania*. Materiały niepublikowane. *FLEGT Voluntary Partnership Agreements (VPAs)* 2011. European Commission. Environment. Bruksela.
- Janeczko K., Nowicki R., Paschalis P. J., Wróbel Ł., Żornaczuk-Łuba A. 2011. *INFO FLASH*. Polska Prezydencja. Grupa ds. Leśnictwa.
- Paschalis J. P. 2011. *The forest sector's contribution to the European bio-economy*. Workshop and exhibition. European Parliament. Bruksela
- Paschalis J. P. 1992. *Kierunki badań leśnych oraz rozwoju leśnictwa rekomendowane przez X Światowy Kongres Leśny*. *Sylvan* nr 5: 5-9.
- Program polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej*. 1 lipca 2011 r. - 31 grudnia 2011 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, 2011.
- Strategia - Europa 2020. Europe 2020 - the EU's growth strategy for the coming decade*. Annual Growth Survey 2011. Komisja Europejska 2011.

LASY I LEŚNICTWO W OBSZARACH TEMATYCZNYCH POLSKIEJ PREZYDENCJI W UE. **Streszczenie:** W podstawowych celach Prezydencji polskiej, sformułowanych przez Rząd, nie są wymienione explicite zagadnienia leśne i leśnictwo. Jednak, w obszarze spraw środowiskowych, dotyczących bezpośrednio i pośrednio lasów i leśnictwa należy wymieniwać, wyjątkowo ważne, uważam za jedno z najważniejszych: racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych, zapobieganie zmianom klimatu oraz adaptacja Europy do tych zmian, ochrona różnorodności biologicznej, planowanie przestrzenne, rolnictwo i gospodarkę leśną.

Polska pełni obowiązki Prezydencji unijnej od 1 lipca do 31 grudnia 2011 roku, przewodnicząc Radzie Unii Europejskiej i pełniąc również funkcję przewodniczącego Rady Europejskiej. Całość zadań polskiej Prezydencji zawarto w trzech rozdziałach, odnoszących się do części strategicznej, w której przedstawiono podstawowe uwarunkowania dalszego rozwoju Unii, część operacyjną oraz zakładany kalendarz spotkań ministerialnych. W zakresie środowiska znalazły się cztery priorytety polskiej Prezydencji: ochrona klimatu, ochrona różnorodności biologicznej, efektywne wykorzystanie zasobów oraz przygotowania do Konferencji Rio+20 (w 2012 roku). Dotyczą one, bezpośrednio, rozwiązań odnoszących się do przyszłej strategii rozwoju leśnictwa, jako integralnej części zagospodarowania przestrzeni terenów niezurbanizowanych. Negocjacje prowadzone w tym zakresie pomiędzy krajami unijnymi wskazują wyraźnie, że polityczne rozwiązania zmierną do całości-

wego widzenia problemów i ich rozwiązania poprzez międzysektorowe decyzje, które w przypadku lasów i leśnictwa, przebiegają w połączeniach lasy i leśnictwo, ochrona środowiska, rolnictwo, energetyka i rozwój regionalny. Szczególną uwagę należy zwrócić na kluczowe inicjatywy kształtowania nowych europejskich ram polityki środowiska opartych na przesłankach eliminujących zależność wzrostu gospodarczego od degradacji środowiska przyrodniczego oraz stymulujących plany wdrażania nowych inicjatyw dotyczących efektywnego wykorzystania zasobów (zarówno odnawialnych, jak i nieodnawialnych). Rozpoczęcie negocjacji pod przewodnictwem polskiej Prezydencji nad prawnymi instrumentami obowiązującymi w prowadzeniu gospodarki leśnej w skali Europy jest wielkim, wspólnym sukcesem krajów europejskich, ze szczególnym podkreśleniem ciągłości stanowisk prezentowanych podczas blisko 20 lat negocjacji przez nasz kraj. Polska przedstawiała jednoznacznie swoje stanowisko w trakcie tego długiego, trudnego procesu dochodzenia do wspólnej wizji rozwoju lasów i leśnictwa w Europie, uważając, że stworzy to możliwość ujęcia w jednym akcie prawnym ważnych problemów leśnictwa, które obecnie są rozproszone w różnych Konwencjach i porozumieniach międzynarodowych. Ważnymi obszarami negocjacyjnymi, wymagającymi porozumień wewnątrz unijnych są również przygotowania do Konferencji zrównoważonego rozwoju (Rio +20), Leśne Forum Narodów Zjednoczonych (UNFF - United Nations Forestry Forum) oraz Plan działań w zakresie egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa (Forest Law Enforcement, Governance and Trade - FLEGT).

Słowa kluczowe: polska Prezydencja, lasy i leśnictwo

FORESTS AND FORESTRY IN THEMATIC AREAS OF THE POLISH PRESIDENCY IN THE EU.

Abstract: In the primary purposes of the Polish Presidency, formulated by the Government, there are not mentioned explicitly forests and forestry issues. However, in the field of environmental affairs, directly and indirectly on forests and forestry, there should be mentioned, extremely important, in my opinion some of the most important: the rational use of natural resources, prevention of climate change and adaptation to climate change in Europe, biodiversity conservation, spatial planning, agriculture and forest management. Poland fulfills the duties of the EU Presidency from 1 July to 31 December 2011, chairing the Council of the European Union and also serving as chairman of the European Council. The entire contents of the tasks of the Polish Presidency were included in three chapters, relating to the strategic part, which sets the basic conditions for the further development of the Union, the

operational part and the anticipated timetable of ministerial meetings. The environment included four Polish Presidency priorities: climate protection, biodiversity conservation, efficient use of resources and preparation for Rio +20 Conference (in 2012). They directly concern solutions relating to the future strategy for forestry development, as an integral part of the spatial non-urbanized areas. Negotiations in this respect between EU countries clearly show that political solutions are aimed at a holistic view of problems and their solutions through cross-sectoral decisions, which in the case of forests and forestry run in correlation with forests and forestry, environmental protection, agriculture, energy and regional development. Particular attention should be paid to key initiatives shaping the new European framework for environmental policy based on assumptions that eliminate the dependence of economic growth from environmental degradation and stimulating plans to implement new initiatives for the effective use of resources (both renewable and non renewable). Start of negotiations under the chairmanship of the Polish Presidency on the legal instruments in force in the conduct of forest management on the European scale is a great, common success of European countries, with particular emphasis on the continuity of the positions presented during nearly 20 years of negotiation by our country. Poland presented its position clear in the course of this long, difficult process of reaching a common vision of forests and forestry in Europe, believing that it will create the opportunity to cover in a legal single act all important forestry issues, which are now scattered in various international conventions and agreements. Important areas of negotiation, requiring agreements within the EU are also preparations for the Conference for Sustainable Development (Rio +20), the United Nations Forestry Forum (UNFF) and the Action Plan on Forest Law Enforcement Governance and Trade in Forest (Forest Law Enforcement, Governance and Trade - FLEGT).

Keywords: Polish Presidency, forests and forestry

Prof. dr hab. Piotr Paschalis-Jakubowicz
Katedra Użytkowania Lasu
Wydział Leśny SGGW w Warszawie
Piotr.Paschalis@wl.sggw.pl